

DERRY BRABBS

PELGRIMAGE

DE MOOISTE PELGRIMSROUTES IN EUROPA

DERRY BRABBS

PELGRIMAGE

DE MOOISTE PELGRIMSROUTES IN EUROPA

© Uitgeverij Kok – Utrecht, 2018
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.kok.nl

© 2017 Quarto Publishing plc
Tekst en fotografie © Derry Brabbs 2017

Originally published in English under the title
PILGRIMAGE.
Published by Frances Lincoln, an imprint of The Quarto
Group.

Nederlandse vertaling Carola van der Kruk-de Boer en
Annet Niewold-de Boer

Vormgeving omslag en binnenwerk Spaansmedia

ISBN 978 90 435 2927 3

NUR 728

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

(Foto pagina 2-3) De *Calzada Romana* is een lange Romeinse weg op de Camino Francés, ten oosten van León. Deze weg is oorspronkelijk aangelegd om goud uit de mijnen in Galicië naar Rome te transporteren. Ook werd hij tijdens de eerste jaren van de reconquista van Spanje, de herovering van het Iberisch Schiereiland op de moslims (de Moren), veel gebruikt door de legers van zowel de moslims als de christenen. (Foto deze pagina) Ochtendnevel hangt in slierten boven de hoogvlakte rondom Langres, in de regio Champagne-Ardenne. Deze foto is genomen vanaf de hoge muren rondom de stad. De stadsmuur is 3,5 kilometer lang. Zeven stadspoorten en evenveel torens staan nog op hun oorspronkelijke plaats.

INHOUDSOPGAVE

6 INLEIDING

12 ST CUTHBERT'S WAY

24 ST WINEFRIDE'S WELL

30 PILGRIMS WAY

46 LES CHEMINS DU MONT-SAINT-MICHEL

60 VIA PODIENSIS

82 CAMINO FRANCÉS

112 VÍA DE LA PLATA

138 VIA COLONIENSIS

156 MÜNCHNER JAKOBSWEG

174 VIA DI FRANCESCO

184 VIA FRANCIGENA

VAN CALAIS NAAR PONTARLIER 184

VAN PONTARLIER NAAR DE GROTE SINT-BERNHARDPAS 206

VAN DE GROTE SINT-BERNHARDPAS NAAR ROME 220

252 REGISTER

256 AANVULLENDE INFORMATIE

INLEIDING

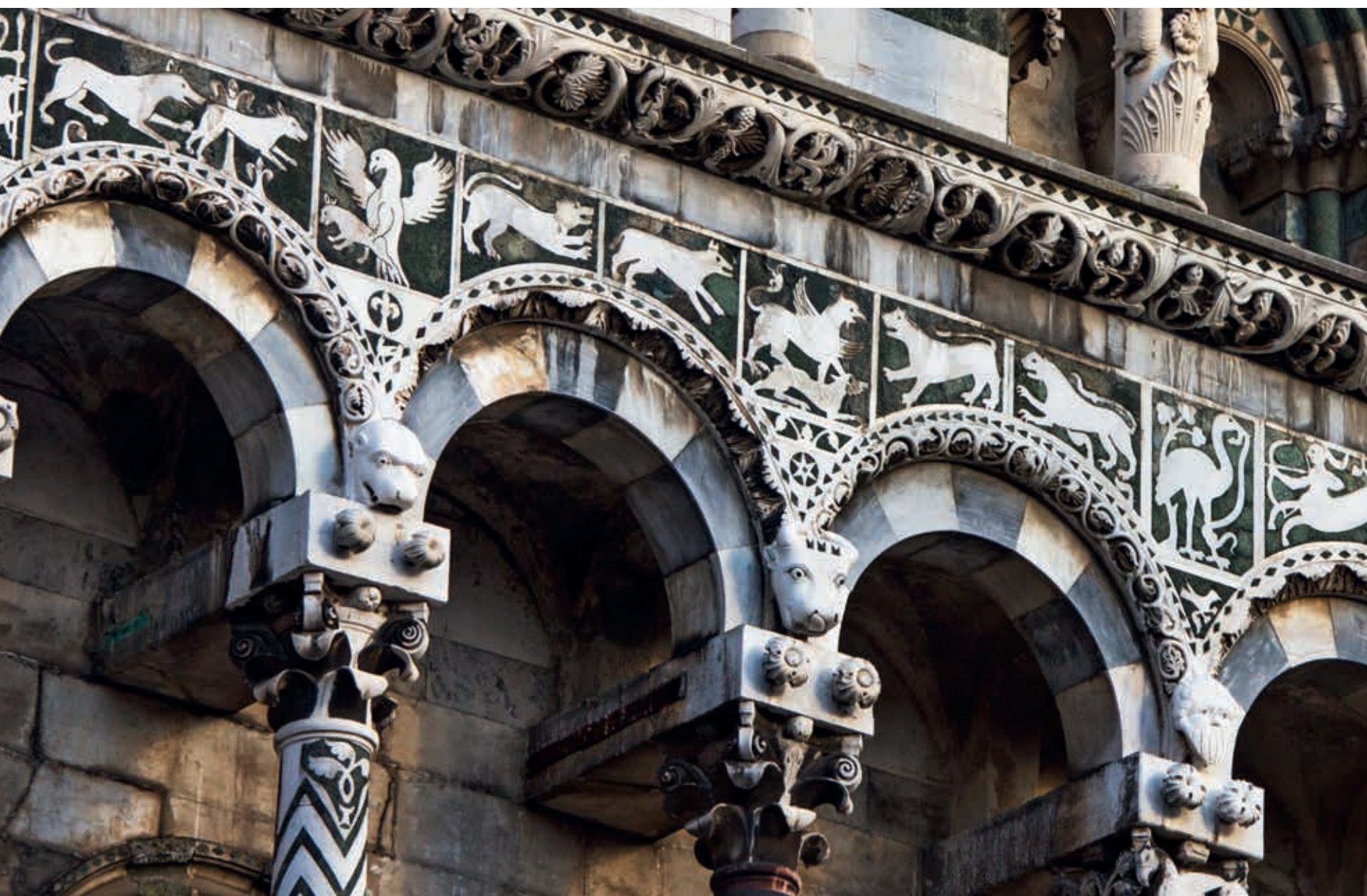
Sinds de laatste paar decennia van de twintigste eeuw lijken oude tijden te herleven: op de Europese landweggetjes, ruiter- en voetpaden echoën opnieuw de voetstappen van pelgrims.

Deze hernieuwde interesse kan voornamelijk worden toegeschreven aan het feit dat de Raad van Europa het initiatief heeft genomen om een aantal Europese Culturele Routes te creëren. De Camino Francés, de pelgrimsroute door Noord-Spanje, die loopt van een stadje aan de voet van de Pyreneeën tot aan de reliekschrijn van de heilige Jakobus in Santiago de Compostela, kreeg als eerste het certificaat ‘Culturele Route van de Raad van Europa’ (in 1987). De historische en religieuze betekenis van deze route werd nog versterkt toen de Camino in 1993 werd toegevoegd aan de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Doordat er meer publiciteit kwam voor oude pelgrimsroutes en er geld werd uitgetrokken om de bestaande infrastructuur te verbeteren en de Camino van passende bewegwijzering en goede pelgrimsaccommodaties te voorzien, begon het aantal pelgrims geleidelijk aan toe te nemen. Sinds het begin van de eenentwintigste eeuw is er echter sprake van een explosieve groei. Uit de kerkelijke boeken wordt duidelijk dat het aantal pelgrims dat een officieel *Compostela*-certificaat heeft ontvangen, is gegroeid van 3500 in 1988 tot het ontzagwekkende aantal van 277.000 in 2016. Het logische gevolg van deze enorme toename is dat er ook steeds meer mensen zijn die het niet aandurven om aan de Camino Francés te beginnen. Ze worden afgeschrikt door het idee dat ze elke dag weer strijd zullen moeten leveren om een slaapplek te bemachtigen in een gastenverblijf of jeugdherberg in de plaats waar ze de volgende nacht willen doorbrengen. (Het gaat hier om bedden die meestal gratis of tegen een kleine vergoeding kunnen worden gebruikt door pelgrims die in het bezit zijn van een *credencial*, een pelgrimspaspoort.) Er zijn echter ook alternatieve routes in Spanje. Voor pelgrims die liever in een minder stressvolle omgeving wandelen, is er geen betere route denkbaar dan de Vía de la Plata, een 740 kilometer lange route die de Romeinse weg vanaf Sevilla volgt en in Astorga bij de hoofdroute naar Santiago de Compostela aansluit. En voor degenen die hun pelgrimstocht volledig in de geest van hun middeleeuwse voorgangers willen afleggen en niet per se uit zijn op de tastbare beloning van de *Compostela*, zijn er nog vele andere opties het overwegen waard. Naast de vier erkende startpunten in Frankrijk zijn er ook routes die verder naar het oosten beginnen en aansluiten op de route naar Santiago. En er is zelfs zo’n uitgebreid netwerk van pelgrimspaden in Duitsland dat het mogelijk is om via de Sint-Jakobsroute helemaal vanaf de Baltische kust naar Galicië te lopen. In dit boek heb ik echter maar twee van alle mogelijke routes in Duitsland beschreven: één vanuit Keulen en één met München als vertrekpunt. Een andere (erg) lange Europese pelgrimsroute die steeds populairder wordt, is de 1900 kilometer lange Via Francigena, die van Canterbury naar Rome loopt.

Ook deze route heeft al geprofiteerd van zijn status als Culturele Route. Maar hoewel de paden door Zwitserland en Italië al goed in kaart zijn gebracht, is dat

Het oude, ommuurde Spaanse stadje Cáceres in Extremadura ligt op de route van de Vía de la Plata, een pelgrimstocht naar Santiago de Compostela. Het oude stadshart is volledig intact gebleven en ligt in de zuidoostelijke hoek van het moderne stadsgebied. Het oude centrum wordt omsloten door een muur met een lengte van slechts 1,1 km. De bebouwing binnen die stadsmuur is dus heel compact. En ook al bieden al die smalle straatjes en steegjes wel een bepaalde vorm van veiligheid, een claustrofobisch gevoel is in een dergelijke omgeving ook bijna gegarandeerd. De fraaiste gebouwen in het stadje zijn de paleizen die gebouwd zijn door de adellijke families die het hier tussen de veertiende en zestiende eeuw voor het zeggen hadden.

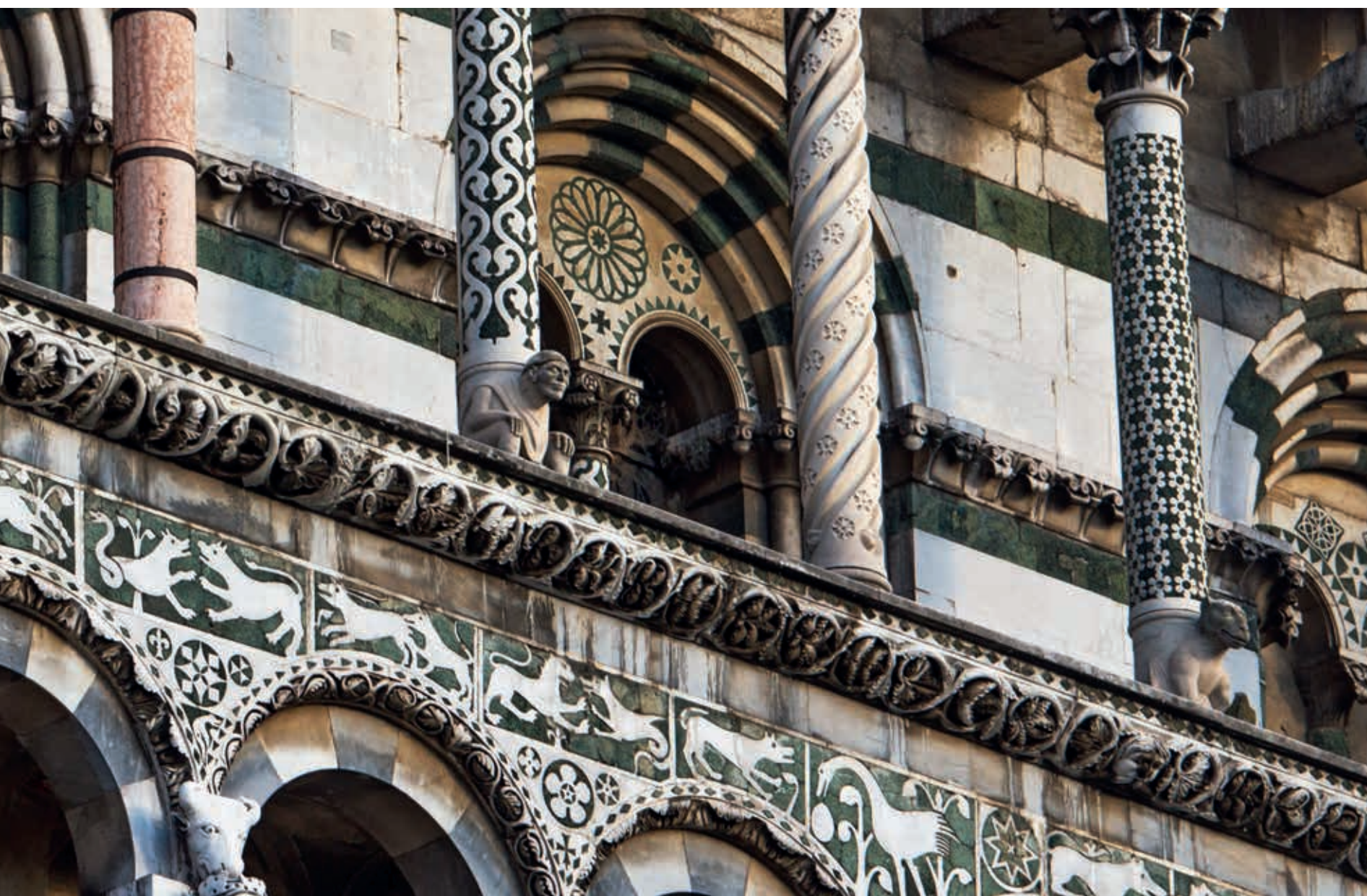

nog niet het geval voor de route door Frankrijk. Het Franse deel van de Via Francigena laat duidelijk zien wat het grootste probleem is bij het opnieuw uitstippelen van oude pelgrimsroutes: veel van de Romeinse wegen die de middeleeuwse reizigers gebruikten, zijn nu snelwegen of in elk geval brede, geasfalteerde autowegen geworden.

Eén in het oog springend verschil tussen de pelgrimsreizen in de twaalfde eeuw en die van nu is dat de meeste pelgrims die vandaag de dag op pad gaan, niet ook weer te voet naar huis zullen terugkeren. De huidige pelgrim zal waarschijnlijk geen mis bijwonen waarin zijn 'uniform', de gebruikelijke cape, een hoed met brede rand, een houten staf en een reizigerstas, worden gezegend. Een lange reis over land was in de middeleeuwen echter niet iets waar men lichtzinnig over dacht. En zelfs als iemand lichamelijk fit genoeg was om de zware reis aan te kunnen, loerde overal het gevaar van rovers. Het plunderen van groepen pelgrims werd zelfs een lucratieve internationale bezigheid. Er ontstonden georganiseerde roversbendes die elk een eigen territorium opeisten.

Ieder vermogend persoon die van plan was om een pelgrimsreis te gaan maken, zorgde er dan ook voor dat hij (en heel af en toe 'zij') een geldig testament achterliet, waarin duidelijk vermeld stond wie zijn erfgenamen waren en na hoeveel tijd men mocht aannemen dat hij niet meer levend terug zou komen, en zijn testament mocht worden geopend.

Dit boek is bedoeld als eerbetoon aan de erfenis die de middeleeuwse pelgrims aan ons hebben nagelaten: de prachtige kerken en kathedralen, en de indrukwekkende voorbeelden van vakmanschap in hout, steen en glas die hen als het ware weer tot leven hebben gebracht. In dit boek wisselen bekende en minder bekende routes door zes Europese landen elkaar af. Ik hoop dat jij, net als ik, geniet van de prachtige voorbeelden van romaanse en gotische architectuur in plaatsen die tot nu toe wellicht onbekend voor je waren. Maar ik hoop ook dat je het fijn vindt om weer een paar mooie plekken op de bekendere routes te zien. En natuurlijk hoop ik dat ik je met dit boek kan inspireren om eens een van deze lange, betekenisvolle wandelingen te maken.

Lucca in Toscane. De kerk San Michele in Foro is gelegen aan het Romeinse *forum* en is een prachtig voorbeeld van een Pisaans-romaans bouwwerk. De rijkversierde voorgevel bestaat uit vier arcades met marmeren zuilengalerijen in Korinthische stijl. De zuilen zijn gedecoreerd met verschillende motieven en afwisselende kleuren.

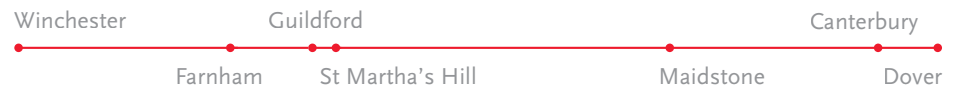

ROUTES

ST CUTHBERT'S WAY

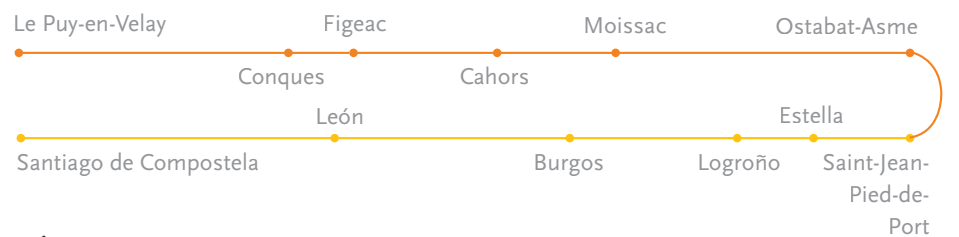
PILGRIMS WAY

LES CHEMINS DU MONT-SAINT-MICHEL

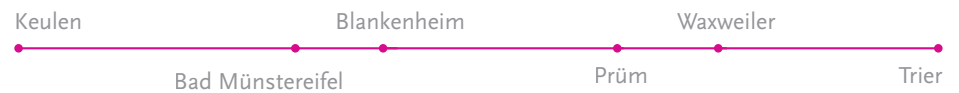
VIA PODIENSIS & CAMINO FRANCÉS

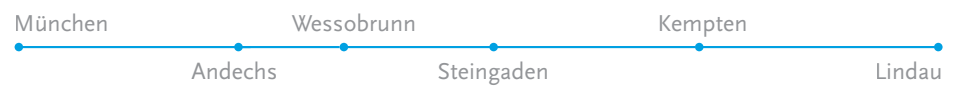
VÍA DE LA PLATA

VIA COLONIENSIS

MÜNCHNER JAKOBSWEG

VIA DI FRANCESCO

VIA FRANCIGENA

